

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. De obiecto potentiæ nutritiæ, seu de alimento remoto & proximo
viuentium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

infert. Vt autem quotidianum hoc, imò perenne in omnibus rebus animatis miraculum declaretur, & perpetua quædam mors eorum ac refurrectio, mihi quatuor explicanda sunt. Primò obiectum duplex huius potentia, idest alimentum remotum & proximum: secundò præcipuus eius actus, siue nutritio; quibus accedunt actus eius minùs præcipui: tertio ipsa potentia nutritiua, & adiutrices eius facultates: quartò proprietates quædam istam potentiam consequentes.

SECTIO I.

De obiecto potentia nutritiua, seu de alimento remoto, & proximo viuientium.

Quid sit alimentum.

Certum est primò, alimentum illud appellari quod in viuentis substantiam mutari potest, eamque conseruare ac reparare. Differt à medicamento, quod quatenus tale, intemperiem quidem corporis corrigit, sed in eius tamen substantiam non conuertitur; quia non potest superari. Alimentum autem superatur, & conuertitur. Quod est, vt dixi, perpetuum in singulis viuentibus miraculum, dum panis sit caro, neruus, arteria, vena, &c. quæ sanè quisquis mirari nescit, & diuinum quid in his cognoscere, ille sanè amens est.

Quotuplex.

Certum est secundò, duplex distingui à Philosophis alimentum, aliud proximum, aliud remotum. Proximum est illud, quod immediatè conuertitur in aliquid viuens: remotum quod conuertitur in substantiam non viuentem, vt postea mutetur in viuens. De vtroque pauca dicenda sunt. Differunt de alimento viuientium Aristoteles lib. 8. *historia animalium*, à cap. 1. ad 13. lib. 2. *de generatione animalium*, cap. 4. lib. 3. *de partibus animalium*, cap. 3. Hippocrates lib. *de alimento*, Galenus libris tribus *de facultatibus alimenti*.

S. I.

Quale debeat ac possit esse remotum alimentum viuentis.

Idest, vtrum illud quod mutatur in viuens, debeat necessariò esse substantia; vtrum debeat esse corpus mixtum, & quale mixtum sufficiat ad hanc nutritionem.

Alimentum esse substantiam.

Dico primò, remotum alimentum viuentis esse non posse aliquod tantum accidens, sed esse necessariò debere substantiam aliquam completam.

Ratio est, quia conuersio est mutatio totius substantialis in totum substantiale; nutritio viuentis est vera conuersio, in qua viuens acquirit nouas partes substantia: ergo illa est mutatio substantia alicuius in substantiam ipsius viuentis. Illud autem quod mutatur in viuens, est alimentum: ergo alimentum necessariò substantia est. In Venerabili Sacramento species quandiu pura sunt accidentia, non nutriunt viuens; sed quando sunt alteratè sufficienter, ita vt desinat ibi esse corpus Christi, creat Deus ibi nouam materiam, vel eam quæ priùs erat in pane, reparat, vt inducatur in eam anima, vnde semper substantia est quæ nutrit.

Odores non sunt alimentum.

Quæres, quomodo igitur possit esse verum, quod traditur, aliquos esse populos, qui vescantur solis odoribus; sic enim scribunt Plinius lib. 7. cap. 2. Strabo lib. 15. gentem Astomorum R. P. de Rhodes *curf. Philosoph.*

A nullo cibo aut potu vesci, sed variis florum & radicum odoribus sustentari; cum etiam nullum habeant os. Narratur etiam Democritus Abderitanus triduo victitasse solo mellis aut panis calidi odore. Imò Medici in syncope odores adhibent, ad spiritus rescindendos.

Respondeo, posse quidem aliquo modo viuens ab odoribus confortari, quia cum illis ab odorato corpore fumosus ascendit halitus, qui non est solum accidens, sed substantia. Nego autem posse quemquam solo vesci odore, qui non intrat stomachum nutritioni destinatum, sed in cerebrum ascendit, in quo nutritio non perficitur. Quæ autem de Astomis narrantur, fabule sunt.

Dico secundò, alimentum viuentis esse non posse purum aliquod elementum. Ita docet Philosophus lib. 2. *de ortu*, textu 50. & hic lib. 2. textu 38.

Purum elementum.

Ratio est, quia vt alimentum conuertatur in viuens, necesse est, vt qualitates eius superentur per actionem viuentis; viuens autem superare non potest qualitates puri elementi, quia qualitas intensa superari non potest per qualitatem remissam: qualitates puri elementi, sunt intensæ; qualitates autem viuentis sunt remissæ: purum igitur elementum conuerti non potest in viuens.

C Quæres. Si non potest elementum nutrire, quomodo verum est primò, talpas terrâ pasci, & serpentes etiam plurimos terram edere, teste Plinio. Imò & lupos, cum esuriunt, terram vorare tradit Aristoteles lib. 8. *historia*, cap. 5. Secundò cicadas rore vesci, affirmat Plinius lib. 4. cap. 26. imò plures homines aquam bibunt, eaque nutriuntur, vt docet Aristoteles in problematis sect. 1. problem. 13. Tertiò chamæleontem solo vesci aëre, præter Aristotelem & Plinium, author est Tertullianus lib. *de pallio*, annum enim integrum inedia tolerat, & vbi auram hiatu exceperit, turgent ei venter. Rythacem quem asserit Plutarchus rore tantum, & vento ali. Dicuntur etiam huiusmodi fuisse aliqui homines Romæ: quendam annis 40. solo victitasse inspiratione aëris narrat Rondeletius lib. 1. *de piscibus*, cap. 13. Septem dierum inedia legimus apud Hippocratem libro *de principiis*, & plurium apud Athenæum. De puella Germanica, quæ cibo abstinuit per biennium, librum edidit Simon Portius. Meminit Petrus Aponensis in expositione vltimi problematis Aristotelis, sect. 10. trigenariæ puellæ in Normannia, quæ octodecim totis annis non comederat. Vide ibi Septalium.

Quinam vescantur elementis.

E Respondeo, dixisse me tantum, quod elementa pura nequeunt nutrire. Apud nos autem certum est, illa mixta esse multis peregrinis qualitatibus. Possunt igitur aqua & terra esse alimenta; nam plantas constat iis solum nutrire; aquatilia etiam multa constat vesci limo & luto; aquilas aquâ vesci asserit Aristoteles lib. 8. *historia*, Aërè aut igne, nego vllum vnquam victitasse, quia non traducitur aër in ventriculum, sed in pulmones. Ignis calorem semper habet in summo, quo destruitur viuens magis quam nutritur. Quod de chamæleonte dicitur, fabulosum esse docet Scaliger *exercitat.* 196. asseritque captari ab eo muscas. Potuerunt diu tolerare inedia homines plerique, quod pleni essent humoribus; quam ob causam dicuntur Sauromatæ non comedere nisi tertio quoque die.

O o

Dico

Dico tertio. Non quælibet mixta sunt apta ut nutriant, sed ea quæ calorem modicum cum moderata humiditate habent.

Metalla & lapides.

Ratio est, quia primò metalla & lapides nequaquam sunt idonea nutrimenta corporum, eo quod tenacissimam mixtionem habeant, & humiditatem viscosissimam, quas vincere non potest calor, nisi vehemens & siccus. Docet etiam Cæsalpinus *lib. 1. de metallis, cap. 2.* nulla animalia ex metallorum putredine generari; neque visum est lapides, metalla & sulphur corrodì ab animalibus. Fateor quidem effici à Medicis aurum potabile, magnam habens efficaciam; cuius conficiendi varias rationes tradit Matthiolus *lib. 4.* Sed illud est medicamentum, non cibus. Ferrum à struthiocamelò concoqui asseritur communiter, sed fictitium esse docent Cæsalpinus, & Dandinus; & si est verum, medicina est, non est esca. Mures in insula Gyro ferrum arrodere tradit Aristoteles *lib. de admirandis auditionibus*: sed illi visum tantum sunt ferrum lambere, non rodere.

Quale sit alimentum.

Secundò igitur illa sola sunt alimenta, quibus siccata corpora reficiuntur & humectantur, foueturque calor naturalis: sola igitur mixta, in quibus calor modicus est cum modica humiditate, idonea sunt ut nutriant humida & pingua: multum quidem nutrire possunt, sed fastidium tamen pariunt, quia supernatant in ventre: neque natura conveniunt, quia sunt morbosa, sicuti & dulcia. Panis nunquam fastidium parit, imò temperat alios omnes cibos. Hoc sanè dictum est præclare ab Hippocrate: *Sindium sanitatis est non satiari cibus, & ad labores esse impigerum.*

Venena.

Quæres, utrum venenis quispiam vesci possit?

Respondeo, ea quæ communiter sunt venena, esse interdum nonnullis alimenta; quædam enim animantia sunt quæ venenis vescuntur, ut viperæ scorpionibus, sturni cicuta, coturnices elleboro, anates buffonibus, gallinæ araneis, & scorpionibus, ciconiæ, vespe, fues, & pellicani serpentibus. Idem de hominibus etiam plerisque dicitur. Narrat Avicenna feminam quandam nutritam esse veneno: Albertus asserit vidisse se mulierem Colonia, quæ araneorum aucupio mirifice delectaretur, & iis etiam aleretur. Narrat Bartomannus *lib. 1. Indicorum*, Cambaiæ quandam Regem veneno educatum sic illi assueuisse, ut adultus factus totus esset venenum, adeo ut muscæ quæ sugerent eius carnem, illico interirent; si quem vellet occidere, solo halitu id faceret. Leo X. damnatum hominem à morte liberavit, quod vnciam arsenici voraret sine incommodo. Eudemus, Chius, & Thraseas multum edebant elleborum sine damno. Narrat Galenus *lib. 9. simplicium medicam. cap. 18.* vetulam quandam Athenis cicuta victitasse. Vulgarum est, Mithridatem veneno assuetum, nihil ab eo accipere potuisse detrimenti, etiam volentem mori. Hæc autem omnia pro brutis referri debent ad temperamentum, pro hominibus ad consuetudinem.

S. II.

Proximum alimentum viventis quale sit, & quomodo preparetur.

PRinquam externus cibus conuertatur in substantiam viventis, certum est cum à facultatibus animalis variè preparari, mutarique in diuersas substantias, præsertim in sanguinem & humores illi adiunctos, de quibus aliàs dixi. Pugnans ergo inter se duo nobilium familiarum nobilissima capita, Aristoteles & Hippocrates, de hoc alimento proximo, quem esse solum sanguinem ait ille, alter vult alii etiam humoribus nutriti partes quibus adiacent: cerebrum v. g. nutriti pituita; vesiculam fellis bile; lienem melancolia.

Dico primò, videri probabilius, quod solus sanguis alimentum est commune omnium membrorum; alij autem humores sumpti sorsim non sunt alimentum, sed iuncti tantum cum sanguine.

Ratio est, quia illud solum commune totius corporis alimentum est, cuius concepracula toto corpore fusa sunt. Sed venæ, in quibus veluti canalibus continetur sanguis, per totum sparsæ sunt corpus, quia illis tanquam aquaductibus irrigandi totius corporis cura concredita est, inquit Theophrastus *orat. 3. de prouidentia*: ergo commune membrorum alimentum sanguis est cum adiunctis humoribus; non autem humores illi sorsim sumpti. Deinde solus sanguis habet qualitates tuendæ vitæ consentaneas; vita enim consistit in calido & humido, quæ sunt qualitates propriæ sanguinis; melancolia verò frigida est & sicca; bilis sicca & calida; pituita frigida & humida. Denique fatetur Galenus debere alimentum esse dulce, pituita verò insipida est, flaua bilis amara, melancolia est acida. Solus ergo sanguis est alimentum.

Dico secundò. Mirabili naturæ ingenio preparari proximum alimentum viventis, & in sanguinem substantiam conuerti, præuia videlicet cibi præparatione, quæ perficitur in ore; deinde de triplici concoctione, quarum prima fit in ventriculo, secunda in iecore, tertia in singulis partibus viventis, quæ conuertunt in substantiam suam sanguinem. Obseruat nimirum sapienter Meletius *lib. 1. de homine*, eadem omnia in preparando sanguine reperiri, quæ ad excoquendum panem necessaria esse cernimus. Molendinum, in quo farina pinfitur, est os dentibus munitum; locus in quo farina pinfitur, stomachus est, ubi vino & aquæ miscetur cibi; elibanus est iecur, in quo perficitur sanguis. Porro quæ naturæ arte fiat triplex hæc concoctio, longius esset & inutile hoc loco exponere.

Obiicitur primò. Multæ sunt in corpore viventis partes, in quibus accidentia sunt diuersa: ergo illis omnibus non est consentaneum vnum alimentum: ergo solus sanguis non est alimentum viventis, præsertim cum multa sint viuentia sine sanguine. Imò testatur Aristoteles, animalia quædam in quibus abundat pituita, diu viuere sine cibo. Huiusmodi sunt vitæ & glires.

Respondeo posse sanguinem sufficere ad nutritionem

tritionem partium accidentaliter diuersam; singularæ enim partes tantum ad se trahunt sanguinis, quantum indigent, & suum illis temperamentum attribuunt; quod Nyssenus eleganter explicat similitudine aquæ, quæ hortus irrigatur variis herbis confusus; ibi enim eadem aqua in rosam, in violam, in amaracum, in olus, in lactucam commutatur, pro natura plantæ à qua fugitur: sic idem sanguis ossi applicatus, durefcit, extenditur in membranam, mollescit in carnem. Animalia quæ carent sanguine, aliquid habent æquiualens, sicuti etiam plantæ, quibus succus instat est sanguinis. Vrsi & glires pituita, quæ redundant, nutriri possunt; quia illa in sanguinem mutari potest, deinde in viuentem.

Secunda obiectio,

Obicitur secundò. Venterculus immediatè nutritur chylo, ossa nutriuntur medullâ, & nerui quodam humore glutinoso. Probatur, quia venæ non disseminantur per tunicas ventriculi, sed duntaxat ad illum hiant: ergo non potest ventriculus attrahere sanguinem ex hepate, cum nulli rami venæ caue attingant stomachum.

Respondeo ventriculum sanguine nutriti, non chylo; quod constat, quia multæ venæ à iecore sparæ sunt per ventriculum, vt sanguinem deferant. Deinde in chylo multa sunt adhuc excrementa, quæ secerni non possunt nisi à calore iecoris; quod autem excrementis immixtum est, non nutrit. Verum est nullas à vena caua derivari venas in ventriculum, sed derivantur plures à vena porta, quæ non deferunt tantum soli chylo ad iecur auerendo, sed ad ferendum etiam sanguinem alimentarium. Medulla, quæ nutriuntur ossa, sanguis est, & humor ille qui nutrit nervos.

Tertia obiectio.

Obicitur tertio. Cessat fames statim sumpto cibo antequam ille in sanguinem potuerit mutari: ergo sanguis non nutrit ventriculum.

Respondeo cessare sumpto cibo famem illam quæ sentitur in ventriculo, quia calor agens in stomachum, cessat in illum agere.

SECTIO II.

De actu primario potentia nutritiua, qui est nutritio viuentis.

Obiecço explicata huius potentia, tria circa proprium eius actum accuratius exigunt examen: primò summa nutritionis necessitas in quolibet viuentem; secundò quidditas: tertio continuïtas successiua.

§. I.

Necessitas nutritionis in viuentibus.

Idest, vtrum omne viuentem nutriri necessariò debeat, & quidem toto vitæ tempore. Difficultas enim est de causa, ex qua oritur tanta illa necessitas alimenti, vt sine illo nullum diu conservari possit viuentem: vtrum scilicet actio continua caloris depascentis humidum, causet indigentiam hanc alimenti. Negant enim inde peti necessitatem nutritionis Vasquez tom. 1. in 3. partem, disput. 60. num. 11. & Hurtadus disput. 1. de generat. sect. 10.

Dico primò, necessitatem nutritionis posse quidem oriri à pluribus causis extrinsecis ipsi viuentem. R. P. de Rhades curs. Philosoph.

Auenti, tamen illam oriri etiam ab actione ipsius caloris depascentis humidum. Id est viuentem exigit continuò reparare vires per nutritionem ad faciendam damna, quæ inferuntur ab extrinsecis multis causis, & ab innato etiam calore partium quæ agunt in se mutuo.

Prima pars de causis extrinsecis, & ab ipso viuentem distinctis non eget probatione; tria enim sunt quæ destruant continuò viuentis temperamentum: Primò contrarium circumstant, v. g. impressiones aeris: secundò alimentum ipsum, quod intus suscipit, multas sine dubio habet qualitates noxias, quas calor viuentis non vincit nisi reparando aliquid ab eis: tertio humores & spiritus, qui viuentes non sunt, & calore suo alterant partes viuentes, & earum humiditatem consumunt.

Extrinsæ causæ.

Secunda pars de calore ipso partium difficilior videtur, quia si calor consumat humidum, vt vocant, radicale, destruet seipsum, & ager in subiectum in quo est. Sed antequam tamen probetur, sciendum est quid apud Medicos & Philosophos significet humidum radicale ac primum genium.

Causa intrinseca.

Primò igitur animalium vita consistit in humido & calido certa proportionem temperatis. In calido, quia calor est omnium opifex functionum vitalium; in humido, quia humidum est pabulum caloris, vt patet in lucernis.

Quid & quod duplex humidum.

Secundò triplex in homine potest distingui humidum: alimentitium, elementare, insitum. Alimentitium est illud quod est proximè aptum vt conuertatur in substantiam viuentis, cuiusmodi est sanguis. Humidum elementare est veluti glutem, quo continentur partes viuentis, & impediuntur dilabi. Radicale, seu complantatum est humidum viscosum, præpingue, ac oleagineum, in quo consistit vita ipsius viuentis; neque specialis tantum aliqua est pars humida, sed totum corpus habens humidum pingue, quod parentes in prima constitutione foetui tribuunt.

Ratio ergo, cur calor etiam naturalis inferat damna propter quæ reparanda necessaria sit nutritio, est quia si calor vnus partis agere possit in aliam partem, & humiditatem illius evaporare, potest ab ipso calore innato damnum inferri propter quod reparandum necessaria sit nutritio: sed potest calor vnus partis agere in humidum alterius partis, & illud depasce: ergo ab ipso calore innato causatur necessitas nutritionis. Probatur minor. Ad hoc vt vna qualitas agat in aliquid subiectum, sufficit vt habeat qualitatem intensiorem quàm illud: sed pars vna viuentis cum sit heterogenea, calorem habet intensiorem, quàm altera: ergo potest absorbere humidum alterius partis. Imò partes viuentis per calorem extrinsecum alterate possunt inuicem agere: ergo possunt etiam agere inuicem per calorem naturalem, quando ille inæqualis est. Denique respiratio est necessaria viuentibus, vt temperetur calor naturalis ipsius cordis, quo viuentem alioqui exuretur: ergo potest calor vnus partis dissipare humidum alterius partis.

Probatio.

Obicitur primò. Si calor naturalis ageret in humidum radicale, calor ipse destrueret seipsum, quia evaporato humido, calorem ipsum necesse est interire; hoc autem absurdum est: ergo calor naturalis non agit in humidum radicale. Confirmatur; quia si mors causaretur ab eo calore naturali, sequitur mortem non esse viuenti violentam; violentum

Prima obiectio.